

דוח פעילות

1

1 < דוח פעילות

האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, מתוקף תפקידה על פי החוק, בוחרת חברים חדשים לשורותיה ומקדמת ומטפחת את הפעילות המדעית בישראל. בשנה זו נעשו פעולות חדשות ומתמשכות, ובהן ייעוץ שוטף לגורמי הממשלה בנושאי מחקר ותכנון מדעי בעלי חשיבות לאומית, באמצעות ועדות הסוקרות והמעריכות מעת לעת את הפעילות המדעית בישראל בתחומים שונים ובאמצעות חיזוק קשרי החוץ המדעיים עם אקדמיות עמיתות בחו"ל. עוד פעלה השנה האקדמיה לטיפוח הקשר עם חוקרים צעירים והמשיכה בפעילותן של החטיבות למדעי הטבע ולמדעי הרוח ושל ההוצאה לאור. כמו כן פעלה האקדמיה להנחלתו ולהנגשתו של המדע לציבור באמצעות אירועים מדעיים המתקיימים בבית האקדמיה ובבית הנשיא, וכן באופן מקוון.

בפרק זה מוצג תקציר הפעילות השוטפת של האקדמיה. לדיווח מפורט על הפעילות השוטפת ראו להלן בפרקי הדוח השונים.

1.1 < קבלת חברים חדשים לאקדמיה

האספה הכללית של האקדמיה בחרה בישיבתה מיום כ"ב בסיוון תשפ"ב, 21 ביוני 2022, חמש חברות וחמישה חברים חדשים אל שורותיה, ואלה הם: **פרופ' שולמית אליצור**, פרופסור לספרות עברית, לשירה ולפיוט בימי הביניים, האוניברסיטה העברית בירושלים, **פרופ' רחל אלתרמן**, פרופסור לתכנון ערים ולמשפט, הטכניון – מכון טכנולוגי לישראל, **פרופ' אורה אנטין-וולמן**, פרופסור לפיזיקה עיונית, אוניברסיטת תל אביב ואוניברסיטת בן-גוריון בנגב, **פרופ' מאיר להב**, פרופסור לכימיה, מכון ויצמן למדע, **פרופ' לסלי ליזרוביץ**, פרופסור לכימיה, מכון ויצמן למדע, **פרופ' נעם ניסן**, פרופסור למדעי המחשב, האוניברסיטה העברית בירושלים, **פרופ' נעמה פרידמן**, פרופסור לנוירופסיכולוגיה של השפה, אוניברסיטת תל אביב, **פרופ' רוג'ר ד' קורנברג**, פרופסור לביולוגיה מבנית ולביוכימיה, אוניברסיטת סטנפורד והאוניברסיטה העברית בירושלים, **פרופ' מיכאל קרייני**, פרופסור למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים ו**פרופ' רונית ריצ'י**, פרופסור ללימודי אינדונזיה ולספרות השוואתית, האוניברסיטה העברית בירושלים.

טקס קבלת החברים החדשים לאקדמיה והרצאות הבכורה שלהם התקיימו **בישיבה הפתוחה של האספה הכללית** של האקדמיה ביום הדלקת נר שלישי של חנוכה תשפ"ג, 20 בדצמבר 2022, בבית האקדמיה בירושלים.

חברי האקדמיה החדשים: למעלה, מימין: פרופ' שולמית אליצור, פרופ' רחל אלתרמן, פרופ' אורה אנטין-וולמן, פרופ' מאיר להב, פרופ' לסלי ליזרוביץ; למטה, מימין: פרופ' נעם ניסן, פרופ' נעמה פרידמן, פרופ' רוג'ר ד' קורנברג, פרופ' מיכאל קרייני, פרופ' רונית ריצ'י

1.2 < גילויי דעת מטעם מועצת האקדמיה

במהלך השנה פרסמה מועצת האקדמיה גילויי דעת והביעה בהם את עמדתה בעניינים שבראש סדר היום הציבורי:

< קריאה לממשלה לעצור את המהלכים לשינויי החקיקה

< קריאה לממשלה לשמור על עצמאותה של הספרייה הלאומית

< התנגדות להצעת חקיקה שתאלץ את המוסדות להשכלה גבוהה להשעות תלמידים בשל הבעת דעותיהם

1.3 < קידומו וחיזוקו של הקשר עם אקדמיות זרות

קידום קשריה המדעיים הבינ-לאומיים של ישראל הוא אחת המשימות החשובות של האקדמיה. השנה הרחיבה האקדמיה את קשרי החוץ שלה וחתמה לראשונה על הסכמי שיתוף פעולה מדעי עם האקדמיה לאומנויות ולמדעים של שווייץ ועם האקדמיה למדעים של ברזיל. כמו כן חודשו ההסכמים עם האקדמיה הלאומית הגרמנית למדעים – לאופולדינה, עם האקדמיה הבולגרית למדעים ועם האקדמיה הצ'כית למדעים. בד בבד החלו להיווצר קשרים ראשוניים עם גורמים מדעיים מהעולם הערבי בביקור היסטורי של משלחת מטעם האקדמיה הישראלית באקדמיה למדע ולטכנולוגיה ובאקדמיה למדעי הרוח של מרוקו וכן בפגישה שערך נשיא האקדמיה פרופ' דוד הראל עם שרת החינוך והטכנולוגיה של איחוד האמירויות, הפועלת להקמת אקדמיה למדעים במדינה. האקדמיה חיזקה את קשרי החוץ שלה גם באמצעות כינוסים בין-לאומיים משותפים עם אקדמיות עמיתות – האקדמיה הלאומית למדעים של קוראקה הדרומית, האקדמיה הלאומית הגרמנית למדעים – לאופולדינה והחברה המלכותית הבריטית (לפירוט הפעילויות למען קידום הקשר עם אקדמיות זרות ראו להלן בפרק 5 "קשרים בין-לאומיים").

מימין: נשיא האקדמיה פרופ' דוד הראל ונשיא האקדמיה השווייצית פרופ' מרסל טאנר, במעמד חתימת ההסכם. צילום: Kai Pitre Salgado

1.4 < הערכה וייעוץ לגורמי ממשל

חוק האקדמיה מונה עם תפקידיה של האקדמיה ייעוץ לממשלה בפעולות הנוגעות למחקר ולתכנון מדעי בעלי חשיבות לאומית. כמו כן החוק קובע כי על האקדמיה להגיש לממשלה ולכנסת סקירה תלת-שנתית על מצב המדע והמחקר בישראל. לצורך חיזוק מעמדה של האקדמיה כגוף מייעץ פעלה השנה האקדמיה להידוק הקשרים עם משרדי הממשלה וגופיה השונים בסדרה של פגישות היכרות ועבודה. כמו כן התהדק שיתוף הפעולה עם ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת, אשר הקדישה את **ישיבתה הראשונה לקבלת סקירה על פועלה של האקדמיה** מפי הנשיא פרופ' דוד הראל. נציגי האקדמיה הופיעו לפני הוועדה בישיבות נוספות במהלך השנה.

השנה פעלו ועדות ייעוץ, הערכה ומעקב מטעם האקדמיה בתחומים האלה:

< ועדת דוח מצב המדע בישראל

< ועדת ההיגוי להתמודדות עם משבר האקלים

< הוועדה לקידום מדעי הרוח

< ועדת ההיגוי למיפוי סיכוני אקלים

1.4.1 < ועדת דוח מצב המדע בישראל

מימין: יו"ר ועדת דוח מצב המדע חבר האקדמיה פרופ' רשף טנא, נשיא המדינה מר יצחק הרצוג, נשיא האקדמיה פרופ' דוד הראל וסגנית נשיא האקדמיה פרופ' מרגלית פינקלברג, במעמד הגשת דוח מצב המדע תשפ"ג לנשיא המדינה

דוח מצב המדע בישראל תשפ"ג/2022 הוא הדוח הרביעי שמוגש מתוקף תיקון לחוק האקדמיה משנת 2010, הקובע שעל האקדמיה להגיש לממשלה ולכנסת דוח תלת-שנתי על מצב המדע בישראל. הדוח מדגיש את חשיבותו של המחקר הבסיסי ומצביע על הישגים, על פערים ועל אתגרים וכולל המלצות לצורך ביסוסם וקידומם של המדע ושל המחקר בישראל.

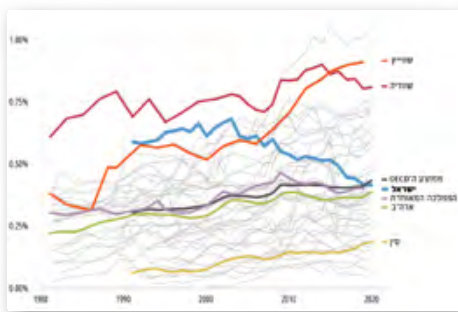

מימין: נשיא האקדמיה פרופ' דוד הראל, יו"ר ועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת ח"כ איימן עודה ויו"ר ועדת דוח מצב המדע חבר האקדמיה פרופ' רשף טנא, בישיבה המיוחדת של הוועדה בכנסת לרגל פרסום הדוח, מאי 2023

בפברואר 2023 הגישה האקדמיה את הדוח לנשיא המדינה מר יצחק הרצוג, ולאחר מכן גם לשר החדשנות, המדע והטכנולוגיה מר אופיר אקוניס. הדוח זכה לסיקור תקשורתי נרחב. כמו כן הדוח הוצג ונידון בוועדת המדע והטכנולוגיה של הכנסת, וזו קיימה ישיבה מיוחדת לרגל פרסומו בחודש מאי.

על הכנת דוח זה שקדה, כשנתיים, ועדה מיוחדת, בראשות חבר האקדמיה פרופ' רשף טנא, ותחתיה פעלו

שש תת-ועדות לבחינת נושאים או תחומים ממוקדים. במסגרת פעילותן נפגשו ועדות אלה עם עשרות בעלי תפקידים במערכת ההשכלה הגבוהה והמחקר המדעי בישראל. לפגישות נלווה איסוף נתונים מגוונים, רב-שנתיים והשוואתיים על מצב המדע בישראל. מסקנותיהן של הוועדות מובאות בפרקי הדוח, שכל אחד מהם דן בשניים-שלושה נושאים בעלי חשיבות רבה לקידום המחקר בתחום הנדון.

עצומות המו"פ במדינות ה-OECD (1981-2020), מתוך דוח מצב המדע תשפ"ג

תמונת מצב המדע בישראל: דוח האקדמיה מצביע על הישגיו של המדע הישראלי ומעיד על מצוינותו, אך גם מתריע על נסיגתה של ישראל ממעמדה המדעי המוביל המתבטאת בהישיגה הנמוכים ביחס למדינות ייחוס וכן בצמצום השקעתה במחקר אקדמי כאחוז מהתמ"ג.

בין-לאומיות במחקר: דוח האקדמיה מדגיש שהעצמת המדע בישראל אינה עוברת רק דרך הגדלת תקציבי מערכת ההשכלה הגבוהה והמחקר במדינה, אלא גם דרך חיזוק שיתופי הפעולה בין חוקרים מישראל לחוקרים מחו"ל. לכן הדוח קורא להרחבת מסגרות המימון לשיתופי פעולה מחקריים בין-לאומיים וכן להגדלת מספרם של אנשי הסגל, של עמיתי הבת-דוקטורט ושל הסטודנטים הבין-לאומיים בישראל.

תשתיות מחקר: דוח האקדמיה מדגיש שתשתיות מחקר חדישות הן אבן יסוד ביכולתם של חוקרים לקיים מחקר תחרותי ופורץ דרך. הוא מציין שהמימון המוקצה לחידוש ציוד ותשתיות מחקר לחוקרים ותיקים לוקה בחסר, וכן שבישראל אין מנגנון סדור האמון על בדיקת הצורך בתשתיות מחקר לאומיות. הדוח מדגיש גם את חשיבות הרחבתה של גישתם של חוקרים ישראלים לתשתיות מחקר מתקדמות בחו"ל.

מדעי הרוח: על רקע המשבר ארוך השנים שבו מצויים מדעי הרוח בעולם ובישראל, דוח האקדמיה מדגיש שאופן התקצוב של מדעי הרוח בישראל ושיעורו אינם מאפשרים תמיכה נאותה במחקר בתחום ואף מובילים ליצירת תמריצים שאינם הולמים את אופי המחקר בתחום. כמו כן הוא מדגיש את הצורך לתמוך בהקניית מיומנויות קריטיות למחקר, וכן להרחיב את המשאבים הכספיים והטכנולוגיים ושל כוח האדם המוקצים להקמה ולהפעלה של תשתיות מחקר במדעי הרוח, שהן בעיקרן תשתיות מידע.

מדעי החברה: דוח האקדמיה מציין שמדעי החברה חווים בשנים האחרונות תמורות נרחבות בשיטות המחקר אגב התקרבות לדרכי העבודה המאפיינות את מדעי הטבע. כחלק מכך, הדוח מצביע על הצורך להרחיב את מעטפת ההכשרה והמימון לתלמידי מחקר בתחום וכן לערוך התאמות במימון הניתן לתשתיות מחקר במדעי החברה לשינויים המתודולוגיים שעובר התחום. הדוח מדגיש את התרומה ההדדית האפשרית שבממשק בין חוקרי מדעי החברה לבין הציבור ומקבלי ההחלטות.

המדעים המדויקים: המדעים המדויקים בישראל נמצאים בצמיחה מתמדת בשנים האחרונות, בעיקר בשל גשוגה של תעשיית ההייטק. דווקא משום כך דוח האקדמיה מציין את חשיבות חיזוקו של המחקר האקדמי בתחום. הדוח מצביע על קושי של האוניברסיטאות לגייס אנשי סגל חדשים בתחום ודן בעיקר בשתי סיבות לכך – בריחת מוחות לתעשיית ההייטק ותהליכי גיוס שמרניים באוניברסיטאות עצמן. הדוח גם בוחן את תהליכי הקמת המעבדות לחוקרים חדשים באוניברסיטאות ומתריע מפני ההשלכות של התארכותם.

מדעי החיים והרפואה: דוח האקדמיה מציין את עלותו הגבוהה של המחקר במדעי החיים והרפואה ומצביע על הצורך להתאים את המימון המוקצה למחקר בתחום לגידול בעלות תשומותיו, השוחק את יכולתו של המדע הישראלי לערוך מחקר פורץ דרך. כמו כן הדוח מדגיש את חשיבותו של קידום המחקר הנעשה בידי רופאים ומצביע על החסמים הגדולים העומדים בפני מיצוי.

המחקר במכללות האקדמיות: דוח האקדמיה מציין שאף שהמכללות האקדמיות יועדו ביסודן לאפשר את הרחבת נגישותם של לימודים גבוהים, ולא להיות מוקדי מחקר, בנקוף השנים התרחבה בהן מאוד הפעילות המחקרית. לפיכך הדוח קורא לבחון את מקומו של המחקר במכללות, ובייחוד המחקר היישומי שיכול לסייע להן לספק את צורכי התעשייה בידע עדכני ושימושי באופן שאינו שם אותן בתפקיד דומה לזה של האוניברסיטאות או בתחרות עימן.

1.4.2 < ועדת ההיגוי להתמודדות עם משבר האקלים

בחודש יולי 2021 הקימה האקדמיה [ועדת מומחים רב-תחומית](#) לצורך בחינת הנושא של משבר האקלים בישראל על כל היבטיו ולהמלצה על דרכי פעולה לקידום הטיפול בו. בראש הוועדה עומד פרופ' דן יקר ממכון ויצמן למדע (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה").

הוועדה מזמינה סקירות, עורכת פגישות עם מומחים ומפרסמת ניירות עמדה בתחומים ספציפיים הקשורים למשבר האקלים, כשהמטרה היא לסייע בהסרת חסמים העומדים בפני ההתמודדות עימו. הדבר נעשה בשני כיווני הפעולה המוכרים של התמודדות עם משבר האקלים: מיטיגציה – הפחתת הפליטות שהן חלק מהגורמים למשבר האקלים – ואדפטציה – הסתגלות לשינויים שקורים בעקבות משבר האקלים המתהווה.

הוועדה מקיימת קשר רצוף עם [פורום האקלים הישראלי](#) שהוקם ביוזמתו של נשיא המדינה מר יצחק הרצוג. פרופ' דן יקיר מייצג את ועדת האקלים של האקדמיה בפורום זה.

< בעקבות פרסומו של מסמך המלצות של הוועדה בנושא "[הערכת צורכי כוח החישוב הלאומי הנחוץ לחיזוי האקלים בישראל – סקירה והמלצות](#)" במרס 2022, התקבלה החלטת ממשלה בחודש יולי באותה שנה לתקצב את המחשב האקלימי שיאפשר את ההיערכות הטובה ביותר להתמודדות עם נזקי משבר האקלים. שישה משרדי ממשלה הסכימו לתקצב במשותף את המרכז לתחזיות אקלים, שיספק תחזית אמינה ומעודכנת לשינויי האקלים בישראל.

< בחודש מאי 2022 פרסמה הוועדה נייר עמדה נוסף, "[המלצה לאימוץ מס פחמן בישראל: כלי חיוני להפחתת פליטות ולהתמודדות עם משבר האקלים](#)". פליטת גזי חממה גורמת לשינוי אקלים. הדרך הראויה ביותר, במונחי עלות-תועלת, להפחית פליטת פחמן היא הטלת מס פחמן, ויש הסכמה רחבה שללא מס זה לא תשיג ישראל את היעד של אפס פליטות שהציבה לשנת 2050. הוועדה קראה לאימוץ מס פחמן על בסיס מתווה שתכין ועדה מקצועית לנושא, מה שיבטיח היתכנות פוליטית, צדק חברתי ושמירה על תחרותיות במשק.

< בחודש מאי פרסמה הוועדה [נייר עמדה בנושא דלק המימן](#). הוועדה קוראת לפיתוח השימוש במימן בשילוב עם אנרגייה סולרית (מימן ירוק) ומים מותפלים, הן כחלק מהמאמץ להפחתת הפליטות בישראל והן כהמשך לתרומתה הייחודית של ישראל למאמץ העולמי בתחום זה. הוועדה מאמינה כי לשם כך יש לקדם את ההיכרות של הציבור ושל מקבלי ההחלטות עם הנושא ואת המיזמים שיאפשרו את יישום השימוש במימן. נייר העמדה שהכינה הוועדה נועד לתרום לקידום תהליך זה באמצעות הצגת הרקע להבנת הנושא, המחשה של פיתוח ארוך טווח המנצל את היתרונות הייחודיים של ישראל והמלצה לקידום מידי של פרויקט מימן ירוק בהיקף חצי-תעשייתי (עם אפשרות למעורבות פורום תל"מ) שיבחן את השילוב של שימוש במימן עם מקורות אנרגייה סולרית ויוכל להוות בסיס לקבלת החלטות בישראל.

< נוסף על זה בחנה הוועדה את השלכות משבר האקלים על ניהול משק המים ומשאבי המים בישראל, את הצורך בהיערכות לאירועי שיטפונות ואת השלכותיו של המשבר על הנגר העילי. נעשו כמה סקירות מומחים בנושא משק המים בישראל, הפעילות הקיימת בו כיום ואתגרים בניהולו.

< בחודש נובמבר 2022 התקיימה בשרם אלשיח' שבמצרים הוועידה השנתית קופ-27 (COP27) של האו"ם. כינוס זה דן בהיבטים שונים של משבר האקלים. חבר הוועדה, חבר האקדמיה פרופ' יוסי לויא, השתתף בכינוס כנציג הוועדה והאקדמיה.

1.4.3 < הוועדה לקידום מדעי הרוח

הוועדה לקידום מדעי הרוח הוקמה בנובמבר 2021 על ידי נשיא האקדמיה פרופ' דוד הראל בשל החשיבות הרבה שמייחסת האקדמיה לקידום של מדעי הרוח ולהבטחת עתידם במערכת ההשכלה הגבוהה ובחברה הישראלית. תפקיד הוועדה לבחון את הנושא לעומקו אגב בחינת האתגרים השונים העומדים בפני תחומי מדעי הרוח. את הוועדה מובילה סגנית נשיא האקדמיה פרופ' מרגלית פינקלברג (לרשימת חברי הוועדה ראו להלן בפרק 11 "ועדות האקדמיה").

במהלך השנה קיימה הוועדה פגישות עם נציגים של מוסדות וארגונים שפעולתם נוגעת למדעי הרוח, כגון המזכירות הפדגוגית של משרד החינוך, דקני הפקולטות למדעי הרוח, יד הנדיב, "היוזמה", האקדמיה הצעירה, "דרך רוח", וגם עם אנשי חינוך ותרבות הפועלים לקידום מדעי הרוח. רוב פעילותה של הוועדה במהלך השנה הראשונה לקיומה הוקדש לעיון ברפורמה בבחינות הבגרות אשר קודמה בידי שרת החינוך דאז ד"ר יפעת שאשא ביטון, שלפי דעת חברי הוועדה הייתה עלולה להשפיע לרעה על מעמד מדעי הרוח בישראל.

נוסף על זה, הוועדה עסקה בנושאים הנוגעים לממשק שבין הפקולטות למדעי הרוח לחינוך העל-יסודי. ליתר פירוט, הוועדה הגיעה למסקנה כי יש להגדיל את נתח בוגרי האוניברסיטאות בקרב המורים והמורות בבתי הספר התיכוניים כדי להעלות את רמת ההוראה ולהרחיב את אפיקי התעסוקה לבוגרי הפקולטות למדעי הרוח. כמו כן הוועדה מציעה לפקולטות למדעי הרוח לאמץ את המתווה "מורה-חוקר", שלפיו מומלץ להעניק מלגות ארוכות טווח לקבוצה של בעלי תואר דוקטור אשר יעסקו במחקר במוסדות להשכלה גבוהה ובהוראה בבתי ספר תיכון בפריפריה החברתית באותה המידה. המתווה נדון במועצת האקדמיה ובאספה הכללית והתקבל בחיוב. עם סיום עבודתה תפרסם הוועדה דוח מסכם.

1.4.4 < ועדת ההיגוי למיפוי סיכוני אקלים

בהזמנת המשרד להגנת הסביבה האקדמיה מתחילה בימים אלה מהלך של שיח וחשיבה בנושא "מיפוי סיכוני אקלים". מטרת המהלך היא ללוות את המשרד להגנת הסביבה במשימתו להקים פורטל לאומי למיפוי סיכוני אקלים. הפורטל מיועד לייצר כלי עזר לרשויות המקומיות ולמשרדי הממשלה לשם תכנון ההיערכות לנזקי האקלים. במוקד המהלך תעמוד סדרה של מפגשי חשיבה ושיח בנושאים שעל הפרק כדי לקיים דיון פורה וביקורתי בקהילה רחבה של מומחים העוסקים בנושא.

בהמשך לפרסומו, בשנה שעברה, של [דוח ועדת ההיגוי הלאומית להערכת מצב תחום מדעי הים בישראל](#) שהקימה האקדמיה לבקשת הות"ת (הוועדה לתכנון ולתקצוב של המועצה להשכלה גבוהה [מל"ג]), החליטה הות"ת לכלול את תחום מדעי הים והמים בתוכנית הדגל בנושא הקיימות שהיא מקדמת בתוכנית הרב-שנתית לשנים תשפ"ג-תשפ"ח.

1.5 < טיפוח הצעירים במדע

האקדמיה רואה חשיבות רבה בהידוק הקשר עם דור המדענים הצעירים ועם המדענים לעתיד, ופועלת לקידום צעירים מצטיינים במערכת ההשכלה הגבוהה בכמה מסגרות, ובהן האקדמיה הצעירה הישראלית, תוכנית קאוולי ומיזם GISFOH, פרסי בלווטניק למדענים צעירים, תוכנית המלגות להבאת בתר-דוקטורנטים זרים מצטיינים לישראל, פעילות קבוצות פורום הצעירים של החטיבה למדעי הרוח והטבע, מלגות אדמס ומלגות קרן פולקס.

פעילויות אלו נועדו לעודד חוקרים ישראלים צעירים ומבטיחים, למשוך חוקרים צעירים מצטיינים מרחבי העולם להשתלב במעבדות המחקר בישראל ולקדם קשר מקצועי ואישי הדוק בין מדענים מצטיינים. לפירוט הפעילות של תוכניות אלה ראו בפרקים להלן.

1.6 < הנגשת המדע לציבור והנחלת

בשנים האחרונות משקיעה האקדמיה מאמצים רבים בפתיחת שעריה לציבור הרחב כדי לחשוף לפניו את הישגי המדע. האקדמיה סבורה כי העמקת מעורבות הציבור בהישגי המדע היא משליחותם של אנשי ונסות המדע וצורך חיוני של המערכת האקדמית, שתטיב לתפקד בסביבה ציבורית אוהדת.

הנגשתו והנחלתו של המדע לחברה בישראל וקיום שיח נסמך-מדע בקרב הציבור חשובים לקבלת החלטות מושכלות במישור האישי והלאומי ולגיוס הדור הבא של המדענים הישראלים. השנה השקיעה האקדמיה משאבים רבים בקידום תכניה ופעילויותיה בעבר ובהווה במרשתת וברשתות החברתיות פייסבוק, טוויטר ויוטיוב. רובם המוחלט של אירועי האקדמיה משודרים בשידור חי ומגיעים לקהל הולך ורב בכל רחבי הארץ.

בני נוער מבקרים בבית האקדמיה

מפגשי "מדע ודעת" בשיתוף נשיא המדינה

השנה, ביוזמת נשיא האקדמיה פרופ' דוד הראל, התקיימו שני מפגשים בבית הנשיא בירושלים תחת הכותרת "מדע ודעת". המפגשים נערכו בנוכחות נשיא המדינה מר יצחק הרצוג ורעייתו הגב' מיכל הרצוג, ואורגנו על ידי בית הנשיא והאקדמיה במשותף. המפגש הראשון, שהתקיים בחודש אוקטובר 2022, עסק ב"חקר הגנום - סיכונים וסיכויים", ואת ההרצאה המרכזית בו נשא חבר האקדמיה פרופ' יוסי שילה. בהמשך התקיים רב־שיח בהשתתפות פרופ' בת שבע כרם, מהאוניברסיטה העברית בירושלים, ורן רזניק, כתב "ישראל היום". המפגש השני התקיים בחודש ינואר ועסק ב"כוחה של תודעה: בין מחשבה לגוף". את ההרצאה המרכזית בו נשאה חברת האקדמיה הצעירה לשעבר פרופ' אסיה רולס מהטכניון - מכון טכנולוגי לישראל, ובמגיבים היו עיתונאית "כאן" דקלה אהרון־שפרן וד"ר ארז גרטי ממכון דוידסון לחינוך מדעי. האירועים התקיימו בפני קהל של מאות בני נוער מצטיינים בתחומי המדעים מרחבי הארץ, שגם היו פעילים בדיון, וכן שודרו בשידור ישיר.

מבאי המפגשים "מדע ודעת" שהתקיימו בבית הנשיא בירושלים, בהשתתפות נשיא המדינה מר יצחק הרצוג ונשיא האקדמיה פרופ' דוד הראל

ההרצאה השנתית על שם צ'ארלס דרווין

בחודש פברואר נשא הביולוג והסופר פרופ' ריצ'רד דוקינס (Prof. Richard Dawkins) מאוניברסיטת אוקספורד את הרצאת דרווין הראשונה מול מאות צופים באולם ואלפי צופים בשידור החי. בהרצאה, [Darwin's Five Bridges](#), הציג פרופ' דוקינס את הטענה כי היה צורך לחצות חמישה גשרים מושגיים כדי להגיע לנוסח המודרני של תאוריית האבולוציה באמצעות הברירה הטבעית. ההרצאה השנתית על שם צ'ארלס דרווין עוסקת בנושאי סביבה, אבולוציה, אקלים וביולוגיה, והיא נוסדה מתוך מאמצי של האקדמיה למדעים להנגיש את המדע לציבור. את דברי הפתיחה נשאו נשיא האקדמיה פרופ' דוד הראל וחבר האקדמיה פרופ' יוסי לוויה.

בתמונה שממין נשיא האקדמיה פרופ' דוד הראל מעניק את מדליית דרווין למרצה פרופ' ריצ'רד דוקינס במהלך ההרצאה השנתית.

סדרת "בשערי האקדמיה"

פרופ' צבי פלסר בהדגמה מתוך המפגש "יצירתיות ממשבר: אומנות"

סדרת המפגשים "בשערי האקדמיה" נערכת זו השנה השמינית, ובכל שנה היא מתמקדת בנושא רבת-חזות אחר. בסדרה משתתפים חברי אקדמיה, חוקרים ואנשי רוח, ומטרתה להנגיש לציבור הרחב נושאים מדעיים כדי לחזק בחברה הישראלית את ערכי הלימוד והמצוינות, ברוח משנתו של נשיאה הראשון של האקדמיה פרופ' מרטין בובר. בשנת תשפ"ג עסקה הסדרה בנושא "משברים", והיא כללה חמישה מפגשים בנושאים האלה: [משברי אמונה](#), [יצירתיות ממשבר](#): אומנות, [משברים באבולוציה](#), [משברים באנושות ויצירתיות ממשבר](#): מדע.

סדרת המפגשים זוכה להצלחה רבה בציבור הרחב ולאלפי שומעים מכל רחבי הארץ הן באולם והן בשידור החי, ולעיתים קרובות אף מארחת תלמידי תיכון ומכינות קדם-צבאיות. עורכי הסדרה הם יו"ר החטיבה למדעי הטבע פרופ' ידן דודאי, חבר האקדמיה פרופ' אבנר הולצמן, נשיא האקדמיה פרופ' דוד הראל ונשיאת האקדמיה לשעבר פרופ' נילי כהן.

התערוכה: "בית ועד לחכמים": שישים שנות מדע ודעת

מתוך התערוכה "בית ועד לחכמים": שישים שנות מדע ודעת"

התערוכה **"בית ועד לחכמים: שישים שנות מדע ודעת"**, שהוקמה לציון 60 שנה לחקיקת חוק האקדמיה הלאומית הישראלית למדעים, עודנה מוצגת בבית האקדמיה ומושכת קבוצות וקהל המגיעים להדרכות. בתערוכה לוחות מידע ואלמנטים דיגיטליים המספרים באספקלריה היסטורית על מגוון פעילויותיה ומפעליה של האקדמיה, סרט תיעודי הסוקר את המהלכים שקדמו להקמת האקדמיה, מודל של קמפוס האקדמיה וכן תצוגה של ספרי בית ההוצאה לאור של האקדמיה.

את הקמת התערוכה יזמה נשיאת האקדמיה לשעבר פרופ' נילי כהן, ואצר אותה דמאון פירש-שוסטרמן.

מיזם ראיונות החברים

מימין: חברת האקדמיה פרופ' שולמית וולקוב וחברת האקדמיה פרופ' בילי מלמן, במהלך ראיון כחלק ממיזם "ראיונות החברים"

בשנת 2016 פתחה האקדמיה בצילום **ראיונות עומק עם חבריה** כדי להנגיש את הביוגרפיה האישית והמדעית שלהם לציבור הרחב, ובכך להכיר לו את הישגי המדע, וכן לצורכי תיעוד. חברי האקדמיה המרואיינים מתבקשים לבחור את המראיין שלהם, משורות האקדמיה או מחוצה לה, והראיון מתנהל כשיחה אינטימית. הראיונות מועלים לערוץ היוטיוב ולאתר האקדמיה, והם נגישים לקהל הרחב. עד כה הועלו למרשתת ראיונות עם 50 חברי וחברות אקדמיה, וארבעה נמצאים בשלבי הפקה שונים.

האקדמיה בדיגיטל

השנה המשיכה האקדמיה להשקיע משאבים בהנגשת פעילויות האקדמיה השונות במרשתת וברשתות החברתיות **יוטיוב, פייסבוק וטוויטר**. הנהגתם של שידורים חיים מכינוסי האקדמיה הרחיבה את מעגל השומעים מקרב הציבור הרחב והוא כולל עתה תושבים מכל רחבי הארץ. מספר העוקבים אחר עמודי האקדמיה נמצא בעלייה, וערוץ היוטיוב של האקדמיה מכיל יותר מ-1,300 הרצאות מדעיות הזמינות ונגישות לציבור בחינם.